

Nr 3

Memorial med överlämnande av kommitténs för firande av representationsreformens 100-årsjubileum till fullmäktige i riksgäldskontoret avgivna berättelse över kommitténs verksamhet under år 1964.

Med anledning av riksdagens år 1954 åt fullmäktige i riksgäldskontoret lämnade uppdrag tillsatte fullmäktige år 1956 en kommitté för att förbereda firandet av representationsreformens 100-årsjubileum. Sedan riksdagen den 14 december 1960 beslutat i princip godkänna ett av denna kommitté framlagt förslag till publikationer i anledning av jubileet samt uppdragit åt fullmäktige att i enlighet med de av kommittén uppdragna riktlinjerna föranstalta om utgivning av det föreslagna jubileumsverket, uppdrog fullmäktige åt kommittén att vidtaga för utgivningen erforderliga åtgärder. För ändamålet har under anslaget Riksdagen: Utgivande av särskilda publikationer i riksstaten reservationsvis anvisats 40 000 kronor för vart och ett av budgetåren 1961/62—1963/64 och 50 000 kronor för budgetåret 1964/65.

Av kommittén tidigare avgivna verksamhetsberättelser har delgivits riksdagen såsom bilaga 2 till bankoutskottets utlåtande nr 21 år 1963 respektive såsom bilaga till utskottets memorial nr 3 år 1964.

Kommittén, som under år 1964 bestått av andra kammarens talman Fridolf Thapper (ordförande), första kammarens talman Gustaf Sundelin och förste vice talman Axel Strand samt ledamöterna i andra kammaren Sten Wahlund och Jean Braconier, har den 24 november 1964 till fullmäktige i riksgäldskontoret avgivit berättelse över sin verksamhet under år 1964, vilken berättelse av fullmäktige överlämnats till bankoutskottet.

I berättelsen berör kommittén bl. a. behovet av ytterligare medel för utgivande av de planerade publikationerna. Riksgäldsfullmäktige har i sina anslagsberäkningar för budgetåret 1965/66 tagit hänsyn till detta medelsbehov. Frågan härom torde utskottet få behandla i sitt utlåtande angående regleringen för nämnda budgetår av utgifterna under huvudtiteln Riksdagen och dess verk m. m.

Utskottet har ansett kommitténs berättelse, vilken såsom *bihang* fogats vid detta memorial, böra bringas till riksdagens kännedom; vilket utskottet härigenom velat för riksdagen

anmäla.

Stockholm den 14 januari 1965

På bankoutskottets vägnar:

C. G. REGNÉLL

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Ståhle, Hilding, Gustaf Henry Hansson, Åke Larsson, Palm, Nils Theodor Larsson och Åkerlund;

från a n d r a kammaren: herr Regnell, fru Renström-Ingenäs, herrar Berglund, Franzén i Motala, Bengtsson i Landskrona, Larsson i Umeå och Ekström i Iggesund.

Till Herrar fullmäktige i riksgäldskontoret

Kommittén för firande av representationsreformens 100-årsjubileum får härmed avgiva berättelse över sin verksamhet under år 1964.

Ledningen av arbetet med de beslutade publikationerna i anledning av jubileet har även under innevarande år utövats av förre universitetskanslern Arthur Thomson. I fråga om inträdda förändringar i författarskapet till vissa skrifter samt det aktuella läget beträffande arbetet med de olika avsnitten hänvisas till Thomsons här i avskrift bilagda skrivelse till kommittén (Bilaga A).

Kostnaderna för år 1964 framgår av nedanstående sammanställning.

Arvode till redaktören	3 000:—
Arvode till redaktionssekreteraren	8 000:—
Arvode till författaren av bibliografien och registren	1 000:—
Ersättning till av kommittén anlitad grafisk konsult och formgivare	1 650:—
Utbetalningar i avräkning å författararvodena (med avdrag för belopp som kommer att återbetalas)	22 000:—
Ersättning till författare för avstådda löneförmåner	22 071:61
Traktamentsersättning till författare	328:95
Ersättning för utgifter för kopiering	282:—
Summa kronor	58 332:56

Fördelningen av författararvodena m. m. framgår av bifogade avskrift av universitetskansler Thomsons skrivelse till kommittén angående ersättnings- och kostnadsfrågor (Bilaga B). Ersättningen för docenten Gunnar Gerdners arbete har av kommittén fastställts i enlighet med Thomsons förslag. Inträdda och förutsedda kostnadsökningar uppgår, såsom av skrivelsen framgår, till cirka 68 000 kronor och kommer att medföra att den totala utgiften för jubileumsverket icke kan hållas inom den i kommitténs skrivelse den 3 maj 1960 angivna ramen. Kommittén föreslår att riksgäldsfullmäktige måtte hos riksdagen hemställa att riksdagen ville uppdraga åt fullmäktige att ställa med anledning härav erforderliga medel till kommitténs förfogande.

Under återopande av vad som anförts i universitetskansler Thomsons skrivelse till kommittén rörande tryckning m. m. av jubileumsverket (Bilaga C) föreslår kommittén vidare att riksgäldsfullmäktige ville hos riksdagen hemställa om uppdrag att inom en kostnadsram av 125 000 kronor ställa för detta ändamål erforderliga medel till kommitténs förfogande. Stockholm den 24 november 1964.

För Kommittén för firande av representationsreformens
100-årsjubileum

FRIDOLF THAPPER

Sune K. Johansson

Till Kommittén för firande av representationsreformens 100-årsjubileum

Vissa förändringar har under det gångna året inträtt i fråga om författarskapet till de skrifter som skall ingå i jubileumsverket till representationsreformens 100-årsjubileum.

Den 16 augusti 1964 avled docenten Gunnar Gerdner. Hans bortgång innebär en svår förlust för kommitténs arbete, då han i flera avseenden ägde speciella förutsättningar för att skriva den i jubileumsverket ingående avhandlingen om parlamentarismens utveckling. Gerdner, som för denna uppgift var tjänstledig från sin universitetsbefattning under tiden den 16 januari—30 juni 1964, efterlämnade manuskript till betydande avsnitt av den planerade framställningen samt ett mycket omfattande material till skriften i övrigt. Dessa handlingar har nu renskrivits och ordnats av Gerdners hustru. En genomgång av materialet har påbörjats och preliminära förhandlingar har upptagits angående slutförandet av Gerdners arbete. Uppenbart är emellertid att bytet av författare kommer att förorsaka en sådan försening att delen om parlamentarismens utveckling icke hinner utkomma till jubiléet våren 1966.

Docenten Lars Sköld har på grund av bristande tid nödgats avsäga sig en del av det uppdrag han åtagit sig i fråga om jubileumsverket. Enligt avtal med kommittén den 20 mars 1964 skall Sköld endast skriva avsnittet om riksdagsledamöternas sociala ursprung m. m. (5 tryckark), medan docenten Pär-Erik Back skall författa avhandlingen om partiväsande, valsätt m. m. (8 tryckark).

Om arbetet med de olika avsnitten har författarna såsom svar på skriftlig förfrågan meddelat följande.

Den politiska utvecklingen 1866—1965

Professor Sten Carlsson, som utarbetat framställningen om den sociala och ekonomiska bakgrunden, har i huvudsak färdigställt manuskriptet. Vad som återstår är snärre kompletterande forskningar, ett relativt omfattande kontrollarbete samt utredigering av de anmärkningar, som skall innefatta hänvisningar till källor och litteratur. Arbetet beräknas vara helt slutfört ungefär vid instundande årsskifte.

Docenten Lars Sköld, som efter ovan redovisade omfördelning av uppgifter svarar endast för avsnittet om riksdagsledamöternas sociala ursprung m. m., har inlett samarbete med fil. lic. Arne Halvarson. Översikten kommer att bygga *dels* på den undersökning av riksdagens sociala struktur, som seminariet i statskunskap under professor Brusewitz' ledning presenterade i mitten av 1930-talet, samt de kompletterande forskningsresultat för denna tidigare period som framlagts därefter, *dels* på en mycket omfattande genomgång av materialet för de sista 30 åren, där särskild uppmärksamhet har ägnats åren 1937, 1945, 1953 och 1961. Avsikten är att ge tiden efter 1935 en något större plats än motsvarande redogörelse för tiden dessförinnan. Materialgenomgången för den senare tidsperioden har slutförts. Flera av-

snitt föreligger i preliminära utkast, som emellertid måste omredigeras och väsentligt nedskäras.

Docenten Pär-Erik Back har överarbetat dispositionen för sitt avsnitt samt utarbetat en bibliografisk översikt över böcker, uppsatser, broschyrer m. m. angående det svenska partiväsendet 1935—1964. Insamlingen av primärmaterial är avslutad och flera kapitel föreligger i preliminärt koncept.

Parlamentarismens utveckling

I fråga om den del av denna volym, som docenten Gerdner hade under arbete, hänvisas till vad som inledningsvis anförts.

Docenten Gunnar Wallin har i huvudsak slutfört materialinsamlingen samt gjort en preliminär avvägning av de olika i framställningen ingående avsnittens omfattning.

Preceptor Nils Andréns arbete fortskrider planenligt och manuskriptet kommer kontraktssenligt att vara färdigställt den 1 april 1965.

Tvåkammersystemets funktion

Docenten Olle Nyman har fullföljt materialinsamlandet och inlett bearbetningen av materialet.

Riksdagens arbetsformer

Professor Nils Stjernquist har under våren sänt ut en frågelista till samtliga utskottssekreterare angående utskottsarbetet under vårsessionen 1964. Bearbetningen av detta material pågår och kommer att kompletteras genom intervjuer. Även i övrigt har arbetet med materialinsamlingen fortskridit. Ungefär en tredjedel av framställningen föreligger i preliminärt manuskript.

Bibliografien över skrifter rörande riksdagen och register till »Sveriges riksdag» m. m.

Det av överbibliotikarien Lars Frykholm utarbetade manuskriptet till register till »Sveriges riksdag» kommer att lämnas till tryckning före årets utgång.

Tidpunkten för avlämnande av manuskript till bibliografien över skrifter rörande riksdagen samt till register till skrifter i samband med representationsreformens 100-årsjubileum har, såsom i kommitténs föregående verksamhetsberättelse angavs, satts till den 31 december 1966. Överbibliotekarien Frykholm har under året kontinuerligt kompletterat materialet för bibliografien. Stockholm den 19 november 1964.

A. THOMSON

Sune K. Johansson

Till Kommittén för firande av representationsreformens 100-årsjubileum

Såsom ersättning för under år 1964 utfört arbete med det planerade jubileumsverket till representationsreformens 100-årsjubileum får jag föreslå följande belopp:

	Kr.
Redaktören	3 000
Redaktionssekreteraren	8 000
Överbibliotekarien Frykholm (för arbete med register till »Sveriges riksdag» och bibliografien över skrifter rörande riksdagen)	1 000

Arvode till redaktören och redaktionssekreteraren beräknades i kommitténs år 1960 framlagda förslag till sammanlagt 75 000 kronor, och det ankommer på kommittén att inom ramen av det angivna beloppet — med hänsynstagande till arbetsbelastningen under olika perioder — besluta om storleken av den ersättning som skall utgå till redaktören och redaktionssekreteraren under vart och ett av de år uppdraget omfattar. Under åren 1961—1963 har utbetalats tillhopa 20 000 kronor och ersättning föreslås nu utgå med 11 000 kronor för år 1964. Med beaktande av omfattningen av de förestående arbetsuppgifterna föreslår jag att ersättningen under år 1965 utgår med 12 000 kronor till redaktören och 10 000 kronor till redaktionssekreteraren samt att beloppen utbetalas i efterskott med 3 000 kronor respektive 2 500 kronor per kvartal.

Under år 1964 har i avräkning å författararvodena utbetalats sammanlagt 23 500 kronor enligt nedanstående specifikation.

Författare	Arvode kr.	I avräkning har under år 1963 utbetalats		I avräkning har under år 1964 utbetalats		Såsom slutlikvid kommer under år 1965 att utbetalas kr.
		för tiden	kr.	för tiden	kr.	
Proceptor Nils Andren	3 500	1/7—31/12	1 000	1/1—31/12	2 000	500
Docenten Pär-Erik Back	5 600	—	—	1/4—31/12	4 500	1 100
Professor Sten Carlsson	16 800	1/1—31/12	8 000	1/1—30/6	4 000	4 800
Docenten Gunnar Gerdner	14 700	»	4 000	1/1—30/9	3 000	—
Docenten Olle Nyman	8 400	»	4 000	1/1—30/6	2 000	2 400
Docenten Lars Sköld	11 900	»	4 000	1/1—31/3	1 000	—
Professor Nils Stjernquist	17 500	»	6 000	1/1—31/12	6 000	5 500
Docenten Gunnar Wallin	3 500	»	2 000	1/1—30/6	1 000	500
Summa			29 000		23 500	14 800

Sedan docenten Gunnar Gerdner avlidit den 16 augusti 1964 har förhandlingar upptagits angående slutförandet av Gerdners arbete. De härför erforderliga arrangemangen kommer att medföra merkostnader, vilkas storlek på nuvarande stadium icke kan närmare angivas. Gerdner har — såsom i kommitténs verksamhetsberättelse för år 1963 förutskickades — uppburit ersättning för avstädda löneförmåner under tiden den 16 januari—30 juni 1964. Sådan ersättning har utgått med kronor 22 071: 61. Vidare har till Gerdner utbetalats traktamentsersättning för vistelse i Stockholm under tiden den 1—10 mars 1964 med kronor 328: 95 samt ersättning för utgifter för kopiering med tillhoppa 282 kronor. I avräkning å författararvodet 14 700 kronor — har, såsom av förestående specifikation framgår, till Gerdner utanordnats sammanlagt 7 000 kronor. Jag finner skäligt att ersättningen för Gerdners arbete för kommitténs räkning slutgiltigt fastställas till vad han sålunda uppburit. Någon slutlikvid blir då icke aktuell och ej heller någon återbetalning med anledning av kommitténs den 10 december 1963 fattade beslut, att 2 000 kronor skulle avdragas på slutlikviden till Gerdner på grund av att denne uppburit ersättning för avstädda löneförmåner.

Docenten Pär-Erik Back har övertagit större delen av de arbetsuppgifter docenten Lars Sköld avtalsenligt skulle utföra för kommitténs räkning, och dennes åtagande har härigenom begränsats till 5 tryckark. Då Skölds författararvode, som alltjämt skall beräknas efter 700 kronor per ark och sålunda nu uppgår till 3 500 kronor, med 1 500 kronor understiger uppbygget förskott, skall Sköld före årets utgång till kommittén återbetala sistnämnda belopp.

Till övriga författare kommer under år 1965 att utanordnas slutlikvider med i sammanställningen angivna belopp, tillhoppa 14 800 kronor. I kommitténs år 1960 framlagda kostnadsberäkning angavs författarhonoraret uppskattningsvis till som regel högst 700 kronor per ark eller för de fyra volymerna sammanlagt cirka 70 000 kronor. Frågan om kostnaderna för docenten Gerdners avhandling har redan berörts. Författarhonoraret för övriga avsnitt kommer att med 3 500 kronor överstiga beräknat belopp.

Vid förhandlingarna om tryckning av jubileumsverket har grafiske konsulent och formgivaren Johan W. Hillbom utarbetat erforderliga tekniska specifikationer med därvid fogade anvisningar samt biträtt vid granskningen av anbudet. Såsom ersättning för det av Hillbom hittills utförda arbetet har erlagts 1 650 kronor. Hillbom kommer i mån av behov att anlitas som konsulent även under det fortsatta utgivningsarbetet.

I kommitténs kostnadsberäkning för bibliografien och de planerade registren förutsattes, att den kvantitativt övervägande delen av arbetet skulle bli av sådan karaktär att det kunde utföras av ett skrivbiträde. Av den uppskattade totala kostnaden, 20 000 kronor, beräknades därför arvodet till författaren, överbibliotekarien Frykholm, endast till 4 000 kronor. Under år 1962 anlidade Frykholm biträdeshjälp för sammanlagt kronor 4 673: 10, men efter detta inledande skede har arbetsuppgifterna befunnits vara av sådan art att Frykholm själv måst utföra dem. Något biträde för arbetet med bibliografien och registren har sålunda icke anlåtats under vare sig 1963 eller 1964. Även om betydande insatser av biträdespersonal kommer att påkallas i samband med den mycket tidskrävande korrekturgranskningen synes det uppenbart att Frykholms andel av arbetet med här ifrågakvarande skrifter blivit väsentligt större än beräknat. Frågan om en med hänsyn härtill skälig reglering av förhållandet mellan arvodet och övriga kostnader bör upptagas till prövning så snart de totala utgifterna för arbetet kan mera tillförlitligt bedömas.

Av det ovanstående framgår att vissa förskjutningar inträtt i de beräknade kostnaderna, huvudsakligen beroende på att kostnaderna för de avsnitt docenten Gerdner haft under arbete kommer att bli väsentligt högre än beräknat. Dels överstiger den av Gerdner uppburna ersättningen för avstådda löneförmåner med cirka 14 400 kronor den del av avtalat arvode, som icke kommer att utbetalas, dels tillkommer kostnaderna för slutförande av Gerdners arbete. Med hänsyn till att det torde bli ofrånkomligt att den som övertager detta arbete under större delen av tiden helt ägnar sig åt uppgiften och sålunda åtnjuter tjänstledighet från annan tjänst, måste man räkna med en kostnad av storleksordningen 50 000 kronor. Vidare kommer såsom nämnts författarhonoraret för övriga i jubileumsverket ingående avsnitt att med 3 500 kronor överstiga beräknat belopp. Inträdda och förutsedda kostnadsökningar kan alltså angivas till cirka 68 000 kronor. Stockholm den 19 november 1964.

A. THOMSON

Bilaga C

Till Kommittén för firande av representationsreformens 100-årsjubileum

Vid riksdagens beslut om jubileumsverket till representationsreformens 100-årsjubileum förutsattes att kommittén skulle ingiva framställning om medel för täckande av tryckningskostnaderna så snart underlag för beräkningarna förelåg och att i samband därmed förslag skulle framläggas rörande upplagans storlek och den lämpligaste formen för försäljning till allmänheten av arbetet. Härom får jag anföra följande.

I enlighet med kommitténs den 14 april 1964 fattade beslut har avtal träffats med Almqvist & Wiksell/Gebers Förlag AB om tryckning m. m. av samtliga planerade skrifter utom registret till »Sveriges riksdag», vilken volym avses skola givas en utformning som i möjligaste mån ansluter sig till de tidigare utgivna delarna av nämnda verk. Den med bolaget träffade uppgörelsen innebär i huvudsak att kommittén till förlaget upplåter ensamrätten att på de villkor, som angivits i skriftväxling med bolaget, framställa och utge jubileumsverket i fem volymer, att förlaget svarar för alla kostnader för tryckning, försäljning och distribution av verket i en upplaga om minst 2 000 exemplar, att kommittén till förlaget överlämnar ett tryckningsbidrag på 100 000 kronor jämte lagstadgad allmän varuskatt och i gengäld erhåller 1 000 inbundna exemplar av verket, att förlaget förbinder sig att saluföra bokverket för 150 kronor jämte allmän varuskatt samt att förlaget erhåller förhandsrätt att utge eventuell ny utgåva av verket eller delar därav.

Det bolaget tillkommande tryckningsbidraget skall enligt avtal erläggas då verket utkommer, vilket förutsatts bli senast den 1 april 1966. Avhandlingen om parlamentarismens utveckling samt den del som innehåller bibliografien över skrifter rörande riksdagen och register till skrifter i samband

med representationsreformens 100-årsjubileum kommer emellertid icke att föreligga vid sagda tidpunkt. Utbetalningen av ersättning till bolaget torde därför komma att till en del ske först under år 1967, och det belopp kommittén kommer att få erlægga i allmän varuskatt kan därför för närvarande icke angivas.

Med Victor Pettersons Bokindustri Försäljning Kommanditbolag har träffats avtal om tryckning och häftning av registret till »Sveriges riksdag». Detta register skall tryckas i en upplaga av 1 000 exemplar, som skall föreligga senast den 31 december 1965. Kostnaden blir proportionell mot registrets omfång och torde komma att uppgå till cirka 11 000 kronor, vartill kommer allmän varuskatt samt ersättning för inträdda prisstegringar. Avtalet innehåller en klausul om åtagande för bolaget att — om kommittén så önskar och på de villkor, varom särskild överenskommelse träffas — ombesörja distribution av upplagan eller del därav.

I kommitténs skrivelse den 3 maj 1960 med framläggande av förslag om här ifrågavarande jubileumsverk uppskattades kostnaderna för tryckning och häftning till i runt tal 100 000 kronor. Enligt kommitténs bedömande då borde inkomsten av försålda exemplar kunna täcka en del av tryckningskostnaden. Ovan redovisade uppgörelse med Almqvist & Wiksell/Gebers Förlag AB beträffande samtliga skrifter utom registret till »Sveriges riksdag» innebär att volymerna blir inbundna i stället för häftade och att bolaget åtager sig arbetet med och kostnaderna för annonsering m. m. i samband med försäljningen. Å andra sidan erhåller kommittén icke någon inkomst av försålda exemplar.

Det är på nuvarande stadium icke möjligt att exakt ange det belopp som erfordras för tryckning m. m. av det planerade jubileumsverket. Medelsanvisning synes därför böra ske i den formen, att riksdagen uppdrager åt riksgäldsfullmäktige att inom en kostnadsram av 125 000 kronor i mån av behov ställa erforderliga medel till kommitténs förfogande. Stockholm den 19 november 1964.

A. THOMSON

Sune K. Johansson